

Almanack

På Året efter Christi Födelse
1746.

Utrånd och fäld
Til Wellrats Meridian,

Välget under en Polens Högd af 59 grad. 38 min.
Morr om Äquatorn, samt 4 och en halv Timme
min. Väster om Uppsala Observatorium.

ANDERS WAHLSTRÖM.

Math. Lect. Gymn. Afsl.

Hvarje mte bisogad är orsaken til Wäderlekens ändring
efter Dräcksfrees fallande och stigande i Härskerens
Samt fortättninnaen af den / soui vid godt och ber
ständigt Timmers fallande bör i åttagas.

WCEICKUSI

Förlag hos Pet. Devall Rongl. Consil. och
Gymn. Salts.

För satila sig tillhöpa, entingen genom en stark utbunstning, eller ock, att de genom Storm-wäder föras ut ifrån annan väder-streck, att Lusten genom sin spänslighet, och utvidgande kraft, omedeligen hinner dem uppehålla, hvadan de nödvändigt uti Regn-dräppar nedfalla måste. I denna händelsen kan ock så Barometern vara riktig, fast ej Quick-sifret i honom faller neder, vid och emot infallande Regn-wäder. Och är fördensfull rådligt, at jämte Barometern, man ock ställar sig Hygrometer, eller ett sådant Instrument, som utvisar Lustens wåthet, (Humidite) hvareaf man kan se om en anseelig myckenhet af vattudunder sitter sig i Lusten uppehålla, eller intet, och kan jämte Barometern visa den ändring som i väderleken i anseende till Regn, sig tilldraga kan, om hvilken Hygrometers byggnad, will GUD! framveles ställ handlas.

Forts.

Fortsättning af Det, som vid Timmers fällande till Husbygg-
nad i afttagas bör.

Att det således kommer mycket an på sielsewa rummet och Jord-månen hvarifrån Timret hämtas, kan än visare bewisas utaf Analogien och likheten med annat Byggnings-fång, på hvilket det åsven kommer mycket an, hvarifrån det hämtas. Det är bekant, att hus åsven byggas af Sten, så väl som Träd, och skulle man väl vid första påseende, och utan närmare estertänkande lätteligen kunna falla på de tanckar, att det wore lika mycket, hvad för slags Sten man theer till togo, och att Det ej lågo så stor maleder uppå, ifrån hvad ställie den upbrötes, man kunde man med lika stor nytta rått så snart tega den ena Stenen, som den andra. Men the, som hästva insitt och

B

gr

årsfarenhet uti Byggnir gs Konsten, haf-
wa besuinut saten wara af en hel antkan
bestaffenhet. Ty den Stenen som brytes
up utur Gruswor och hårda Berg, är
altdt fastare Byggnings-åmne, än den,
som tages utur Jord, Åhsar, och Myror,
hvilken är wätaftigare, skörare, eller ock
med Jord eller Kalk upblandad, eller ock
af ojömnna, samt illa tilhöra hängande
Sandkorn består. Åsven så är icke eller
allchanda sligs Sten lika god och tiensig
till Kalk-bränneri, utan skrifwer Alberti i
sin mackra Tractat om Byggnings-kon-
stn. 2. Bok u. Cap. att den Kalk, som brän-
nes affådan Sten som brukas till Qvarn-
stenar är ginst i god, och håller åfreven fö-
re, att den Kalk, som tillverkas utaf Ste-
nar, som ur Gruswor hämtas, är långt
bättre, än den, som brännes af Stenar,
hvilka legat länge under bar Himmel, då
de blifvit mera Jordartige, såsom man
fin

finner åt sanden, som länge ligget un-
der bar himmel, bliswer med Jord up-
blandad, och åro fölades dylika Stenar
till Kalk mindre tiensiga. Likaledes gif-
wa icke eller alla Gruswor lika god Sten
till Kalk-bränneri, utan hafwa de, som
ther med umgås, utaf årsfarenhet besuin-
nit, att de Stenar, som upbrytas utur
sedana Gruswor, som på skuggrika och
fuktiga orter åro belägna, gifwa bättre
Kalk, än the Stenar, som upgrävras utur
terra och höglända Gruswor. På sam-
ma sätt kan icke eller ifrån alla ställen
hämtas lika godt Byggnings-åmne, för
denfull är ej eller under, om det ena hu-
set kan uti detta anseende vara wahrakti-
gare än det andra, fast de på en och same
ma tid, bygde varda; men det ena bygs
ges af sådant fång, som på låga och sum-
piga orter tagit är, det andra åter af ett
åmne, som är fält på ey högländ och

tärr mark. Fördet det andra, bör man och
vid Timmers fällande, noga i aktiga
sielvwa tiden, när fällningen skall ske, så
fram man ejest will få godt och wahra-
tigt Byggnings-åmne. Timret bör intet
fallas den tiden, då Trån åro som aldrå-
måst med näringssäft och allehanda väs-
ta particler upfylta: ty då kan man lätt-
teligen sluta, att, när en sådan öfverflö-
dig wätska sedermora antingen genom en
stark wärma, eller kold undunstat, lemmas
emellan Trånens fibrer eller fasta dehlar
gansta stora mellanöppningar, som se-
dan af intet annat åmne, än lust intagas
och upfyllas, hwardan en sådan Timmer-
ståck wärder gres, latt, otät och i stora
remnor sig fördelar, hvilket alt giör hos
nom otienlig till en wahraftig Hus-bygg-
nad: emedan han uti den håndelsen, sā
som en gres swamp, snart tager in af
Lusten mycken fuktighet, och lätteligen

rygs-

ruttar, som i förledet åhrs Almanach
äfven ansfordt är. Fördenskull råder
Vitruvius som i Byggnings-konsten war
en väl förfaren man, att man vid slutet
af Commaren, eller vid Höstiens första
början, sågar in uti Timmer-ståcken, som
man sedermora tänker fälla, rundt oms-
kring nästan in till halvwa kärnan, eller
ock, som Boecklerus menar in till sielvwa
Ntan och yttersta kanten af kärnan, att
de öfverflödiga wätskor funna rinna ut,
men låter sielvwa ståcken qntå stå qvara
på stubben. Nyttan som man af denna
kringsågningen hafwer, är latt att finna.
Therigenom hindras, att ingen widare
näringssäft, samt andra wätskor utur
jorden, genom roten och stubben siiga up-
i stammen, utan han behåller merendels
den tärhet, som han om Commaren ge-
nom den starka uedunstning medelst Sol-
wärman wunnit, hålsl om man therjå-
te.

¶, hugger af quistarna på samma sted, och bestryker rummen, der quistarna fuit, med ler, att inga fuktigheter genom dessa ärren draga sig in uti stammen, som minskas täthet och styrka. Timmerstekarna, som således tillredde åro, fuller man sedan samma Åhr, som kringfågningen skedt, samt quistarna blifvit afhuggne, ifrån medio Decembris, in till medium Februarii derpå: emedan den tillfrusna Jord-skärpan hindrat, att mycken fuktighet den tiden ej funnat i stäckens uppslaga; men efter Februarii Månad, när varman tilltager, kan fuktighet ur den upplåtnade och invärmda marken uppslaga, timmestone genom körnan, som sig sedermära till de östiga stäckens dehlar utbreder, hvaraf han ej blifver så tät och hård, som han bör vara. Håraf kan klarligen slutas, huru opåliteligt det Timret är, som sälles Vårhetsiden. Mera har om vid annat tillfälle, ther Gud hålsan ej litvet unna.

Bildelken är utsatt, sådan som den var åhr 1727.

Setta åhr blifver ingen synlig Solens Körnödelsekelse här i Westeråhs, men tvånnan förmördelse tilldraga sig i Mågnan. Den förra infaller den 24 Februarii kl. 4/32. min. 44. sec. est. midd. Begynnelsen står fullér kl. 3/ 35. m. 40. sec. Största förmördelsen står kl. 4/ 44. m. 2. sec. Slutet blifver kl. 6/ 9. m. 21. sec. Då den växlat i två timmar, 33. m. 41. sec. och Månan under största förmördelsen till 9. Dig. och 3. E. varit förmördad, dock blir vid slutet, allenaft den förmördelsen synlig för os.

Den andra står den 20 Augusti. kl. 1/ 2. m. 8. sec. för midd. Begynnelsen står den 19. kl. 11/ 52. min. 40. sec. est. midd. Största förmördelsen den 20. Augusti. kl. 1/ 10. m. 15. sec. för midd. Slutet blifver kl. 2/ 27. m. 30. sec. då den växlat i två timmar 35. m. 10. sec. och Månan till 5. Dig. och 48. Tidhet är till hålsten nästan blifvit förmördad.

Ten Tafla som i nöchåller tiden till Solens Up- och Nedergång, för hvarje dag af lunerarande för- kl. dem, som bo nader Westeråhs Pole, Hova och i de orter ther omkring, i Westmanland och närmigaste delen af Bergs-Lagen och Dahlunge.